View the original article

ПОЛІТИКА

Україна пригальмувала, Молдова тримає темп. ЄС оцінює реформи на шляху до членства

Зоряна Степаненко

02 листопада 2026, 16:36

Президент України Володимир Зеленський і президентка Молдови Мая Санду під час урочистостей з нагоди Дня незалежності Молдови. Кишинів, 27 серпня 2026 року

Слухати 11 хв.

У середу, 4 листопада, Єврокомісія представить щорічний Пакет розширення, в якому оцінить прогрес країн-кандидаток на шляху до ЄС і виділить їхні ключові досягнення й недоліки.

Україну продовжать хвалити за вже здійснені під час війни реформи, однак у проєкті комюніке щодо політики розширення Євросоюзу – головному політичному документі пакету, який є основою для обговорення державами-членами – вказано, що самого приведення законодавства у відповідність до права ЄС недостатньо.

«Потрібні також ефективне впровадження, незалежні інституції, сильна державна адміністрація та стабільні практичні результати», – йдеться в чернетці документа, з якою ознайомилося Радіо Свобода.

У 20-сторінковому комюніке – щонайменше 12 окремих нагадувань про те, що просування до членства в ЄС залежить від індивідуального прогресу в реформах і їхніх практичних результатів. Вони визначають загальний темп переговорів про вступ.

Найближчою до вступу в ЄС серед країн, охоплених процесом розширення, залишається Чорногорія, підтверджується в проєкті документа. Вона – єдина з дев'яти кандидаток, чий прогрес називають «вражаючим». Його вважають свідченням того, що розширення – реальна й досяжна перспектива.

Більш того: Єврокомісія вже наважується назвати й конкретний термін можливого завершення переговорів із цією балканською країною: грудень 2026 року.

Прем’єр-міністр Чорногорії Мілойко Спаїч і канцлер Німеччини Фрідріх Мерц під час саміту Берлінського процесу в Будві, Чорногорія, 22 жовтня 2026 року

Україні варто читати Договір про вступ Чорногорії

У Договорі про вступ Чорногорії до ЄС, який нині готують, уперше буде застосовано посилений підхід до запобіжників.

Загалом практика – не нова. Після вступу, зокрема, Болгарії та Румунії у 2007 році Євросоюз міг тимчасово обмежувати їхні права на спільному ринку або відмовляти у визнанні судових рішень, якщо країни не виконували взятих на себе зобов'язань. Також ЄС передбачив можливість захисних заходів у разі серйозних економічних труднощів.

Але зараз Євросоюз, засвоївши гіркий урок із Угорщиною за часів Орбана, хоче запобігти відкату в реформах. Для цього – застосувати ще суворіші запобіжники, з якими Чорногорія загалом погоджується. Але разом з тим застерігає від появи «другосортного» членства в ЄС.

Нових членів, зокрема, хочуть позбавити права блокувати сусідів на шляху до членства в ЄС. Точніше, вони самі мають взяти на себе таке добровільне зобов'язання на 15 років. Єврокомісія також пропонує механізм, який дозволить тимчасово призупиняти право голосу нових держав-членів за серйозні порушення цінностей ЄС, якщо таке рішення не відхилить кваліфікована більшість країн Євросоюзу.

Єврокомісарка з розширення Марта Кос прибуває на саміт Берлінського процесу в Будві, Чорногорія, 22 жовтня 2026 року

А захисні механізми щодо економіки, внутрішнього ринку та внутрішніх справ пропонують застосовувати значно довше, ніж три роки, як це передбачалося раніше. Попередньо йшлося про 10–15 років, однак остаточний термін ще не погоджений.

28 жовтня посли держав ЄС обговорили проєкт запобіжників, але розійшлися в поглядах: Франція та Нідерланди виступають за суворіші гарантії, тоді як традиційні балканські друзі в ЄС Італія й Австрія застерігають від надмірних обмежень. Дискусія продовжиться у листопаді.

Ті запобіжники, які погодять і пропишуть для Чорногорії, стануть зразком для наступних договорів про вступ, сказано в проєкті комюніке до Пакету розширення.

«Включення надійних, ефективних і пропорційних запобіжних положень до рамкових умов вступу дозволяє врахувати потенційні ризики та створює прецедент для майбутніх кандидатів, поєднуючи стимули з відповідальністю», – наголошено в чернетці документа.

Президент України Володимир Зеленський, президент Німеччини Франк-Вальтер Штайнмаєр, президент Литви Гітанас Науседа та президентка Молдови Мая Санду беруть участь у жалобній процесії з труною короля Норвегії Гаральда дорогою до кафедрального собору Осло. 9 вересня 2026 року

Україна і Молдова

У ЄС не виключали, що Україна й Молдова, які в один день отримали статус кандидата, з різною швидкістю проходитимуть цей шлях, і зрештою це стане очевидним.

Якщо зараз вони відкривають переговорні кластери одночасно, то закриття окремих глав уже може роз'єднати дві країни. І вперед може вирватися не Україна, попри те, що саме вона, ставши жертвою повномасштабної російської агресії, повернула імпульс розширенню Євросоюзу, який уже понад 13 років не приймав нових членів.

Різниця в оцінках реформ України й Молдови помітна, зокрема, в проєкті комюніке до Пакету розширення.

«Україна продемонструвала непохитну відданість європейській інтеграції навіть перед обличчям безпрецедентних викликів, спричинених агресивною війною Росії, яка триває вже понад чотири роки. Це свідчить про стійкість українського

народу. Протягом звітного періоду реформи продовжувалися, хоча й повільнішими темпами», – зазначено в чернетці документа.

Президент України Володимир Зеленський під час зустрічі з президентом Європейської ради Антоніу Коштою та президенткою Єврокомісії Урсулою фон дер Ляєн (обоє поза кадром) на другий день саміту ЄС у Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

До Молдови таких зауважень немає. Єврокомісія відзначає, що країна послідовно здійснює реформи, попри «безпрецедентний зовнішній тиск», і наголошує на необхідності зберегти їхні високі темпи.

У ЄС неодноразово наголошували, що жодних політичних знижок для кандидатів на шляху до членства не буде: процес ґрунтується на виконанні чітких критеріїв. Утім, керівниця програми розширення ЄС Центру європейських політичних досліджень (CEPS) **Тінатін Ахвледіані** зауважує, що у випадку України самих реформ може виявитися недостатньо.

«Що ми бачили у випадку блокувань і вето Орбана? За цим завжди стояли внутрішньополітичні інтереси. Українське питання загалом досить політизоване ультраправими силами як у державах-членах ЄС, так і за межами Європи. Тому українську тему використовували для внутрішньополітичної боротьби, особливо напередодні виборів», – наголосила аналітикиня в коментарі Радіо Свобода.

Президент України Володимир Зеленський і прем’єр Угорщини Петер Мадяр під час зустрічі в Брюсселі, 16 жовтня 2026 року

Зменшити ризик нових політичних блокувань, на думку Ахвледіані, можуть саме запобіжники: вони здатні зняти частину заперечень держав-членів, які побоюються наслідків вступу України для окремих секторів своєї економіки. Насамперед – сільського господарства.

Аграрне питання залишається одним із найчутливіших у переговорах про вступ України до ЄС. П'ятий переговорний кластер, який охоплює аграрну політику, досі не відкритий.

Безпосередня перешкода – позиція Угорщини, яка наприкінці жовтня знову заблокувала необхідне процедурне рішення. Сама Єврокомісія вже запропонувала особливі умови для українського агросектору після вступу до ЄС, щоб захистити європейських фермерів від надмірної конкуренції.

Зауваження до України

В останній версії детального проєкту звіту про Україну, з яким ознайомилося Радіо Свобода, відзначено її прогрес у боротьбі з корупцією. Антикорупційні органи продовжували свою роботу й демонстрували результати.

Як приклад результативності НАБУ та САП у розслідуванні корупції на найвищому рівні згадане найгучніше розслідування цього року, що призвело до відставки міністрів енергетики та юстиції, а також інших високопосадовців, більшості з яких повідомили про підозру.

«НАБУ та САП провели операцію «Мідас», яка викрила ймовірну масштабну корупційну схему та відмивання коштів через державні закупівлі в енергетичному й оборонному секторах», – йдеться в проєкті.

Бізнесмен Тимур Міндіч на пляжі в Герцлії, Ізраїль, грудень 2025 року. Фото: Михайло Ткач / «Українська правда»

Утім, Єврокомісія вказує на збереження значних корупційних ризиків в енергетиці, обороні й будівництві, а також звертає увагу на повідомлення про тиск на антикорупційні інституції з боку державних і правоохоронних органів.

«Їхнє становище загалом залишається вразливим», – йдеться в чернетці документа.

Предметом занепокоєння вважають і загальну кількість нерозглянутих справ в адміністративному судочинстві. За даними Верховного суду, на початок 2026 року лише в окружних адміністративних судах залишалися невирішеними понад 213 тисяч справ і матеріалів – на 26% більше, ніж роком раніше.

Забезпечення основоположних прав залишається задовільним. Відзначені кроки України до впровадження ключових реформ, зокрема законодавства про захист нацменшин.

Але Єврокомісія звертає увагу на затримку реформ, пов'язаних із підтримкою людей з інвалідністю, захисту персональних даних, законодавчими змінами щодо криміналізації злочинів на ґрунті ненависті та ухваленням законодавства про цивільні партнерства. Зазначено, що обмеження воєнного стану мають бути необхідними й пропорційними.

Повільною вважають реформу правоохоронних органів. Україна досі має реформувати ДБР та Національну поліцію, запровадити прозорі конкурси на керівні посади й чітко розмежувати повноваження правоохоронних органів.

Єврокомісія також рекомендує вдосконалити процедури призначення та звільнення генпрокурора й забезпечити змістовну участь незалежних міжнародних експертів у доборі суддів. Окреме зауваження – відсутність послідовного підходу до боротьби з корупцією всередині цих структур.

Президент Європейської ради Антоніу Кошта, президент України Володимир Зеленський і президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн прибувають на саміт лідерів ЄС у Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

Функціонування демократичних інституцій в Україні загалом вважають стабільним, попри війну та пов'язані з нею обмеження. Комплексного оновлення, за оцінкою Єврокомісії, потребує законодавство про політичні партії й права парламентської опозиції. Окремо у проєкті звіту наголошується на уповільненні процесу ухвалення законодавчих рішень.

Водночас у сфері безпеки оцінка Єврокомісії значно позитивніша. У документі наголошують, що інтеграція українського оборонно-промислового комплексу до європейського здатна посилити не лише Україну, а і ЄС, його промисловість і технологічні інновації.

«Внесок України має особливе значення», – йдеться в проєкті комюніке. Єврокомісія також відзначає дедалі ширше залучення України до оборонних інструментів ЄС, зокрема SAFE та EDIP.

Офіційно оцінку мають оприлюднити 4 листопада. На неї держави-члени орієнтуватимуться, вирішуючи, наскільки швидко просувати Україну до членства. Швидкість і якість реформ відіграють значну, але не єдину роль. Не менш важлива політична воля держав ЄС, кожна з яких може заблокувати переговорний процес.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Без субсидій фермерам та права вето на 15 років: яке членство в ЄС готують Україні

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Україна відкриває ще 2 переговорні кластери ЄС. Що це означає

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Україна і ЄС відкрили ще два переговорні кластери – Кос вказала на «реальні переваги для українців»

Зоряна Степаненко

Міжнародна оглядачка, кореспондентка Радіо Свобода та створеної Радіо Свобода мережі «Настоящее время» у Брюсселі. Теми: політика, міжнародні відносини, безпека, оборона

Україна | Світ | Політика | Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.